

STANDARD 2

Ochrana práv a chráněných zájmů

- a) *1. Pověřená osoba důsledně dodržuje lidská práva a svobody, zejména práva dětí včetně práva na soukromí, důstojnost a rodinný život.*
- 2. Pověřená osoba má písemně stanovená pravidla pro předcházení porušování základních práv a svobod, zejména má stanoveny mechanismy k nápravě a postupy vůči zaměstnanci, který by se porušení základních práv a svobod dopustil.*
- 3. Pověřená osoba vždy zjišťuje názor dítěte a přikládá mu váhu.*

SOS dětské vesničky, z.s. důkladně dbají na dodržování lidských práv a svobod, a to zejména práv dětí, včetně práva na soukromí, důstojnost a rodinný život. Dbáme na ochranu dětí před zneužíváním, zanedbáváním a vykořisťováním. Ochrana práv dětí a osob pečujících a osob v evidenci je důležitým a citlivým prvkem v činnosti všech zaměstnanců, zejména ve vztahu k individualitám a k vlastní bezpečnosti dětí. Cílem je zajistit respektování práv a svobod dětí a vytvořit podmínky pro plnění závazných norem a pravidel.

SOS dětské vesničky, z.s. vychází při ochraně práv dětí zejména z těchto dokumentů:

- Směrnice Systém ochrany dětí v SOS DV
- Úmluva o právech dítěte
 - <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>,
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí
 - <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/html/160.htm> (EN),
- Listina základních práv a svobody č. 2/1993, Sb.,
- Občanský zákoník č. 89/2012, v aktuálním znění,
- Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., v aktuálním znění,
- Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., v aktuálním znění,
- Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb., v aktuálním znění,
- Etický kodex SOS dětských vesniček, z.s. (viz příloha).

Zaměstnanci SOS dětských vesniček, z.s. dodržují základní lidská práva a svobody následujícím způsobem:

- *Právo na život a zdraví* – služby jsou poskytovány tak, aby podporovaly a zajišťovaly zdravý vývoj dítěte v celém biologickém, psychologickém a sociálním kontextu.
- *Právo dítěte vyjadřovat se k záležitostem, které se jich týkají*, děti se (se zohledněním věku a schopností) spolupodílí na plánování služeb, děti jsou vedeny k uplatňování svých práv v rámci správních i soudních řízení.
- *Právo na soukromí*: zaměstnanci plně respektují soukromí dítěte, osob pečujících a osob v evidenci, dbají na ochranu osobních údajů a dalších získaných informací. Při návštěvě pěstounské rodiny zaměstnanci nevstupují do domácnosti bez přítomnosti a svolení pěstounů a dětí. Při jednání v prostorách pověřené osoby dodržujeme právo na soukromí a umožňujeme klientovi jednat bez přítomnosti dalších nezúčastněných osoby. Při komunikaci s dítětem využíváme možnosti soukromého rozhovoru bez přítomnosti dalších osob, vytváříme dítěti vstřícné a bezpečné prostředí. Respektujeme právo pěstounů i dětí rozhodnout se, zda v případě náhodného setkání na veřejnosti se bude k zaměstnanci pověřené osoby hlásit či nikoliv.
- *Právo na důstojnost*: osoby pečující a osoby v evidenci i děti bereme při jednání jako rovnocenné partnery, respektujeme jejich názory a připomínky. Při komunikaci s nimi jsme vstřícní, jejich problémy nebagatelizujeme, nesnižujeme jejich váhu. V kontaktu zachováváme pravidla slušného a uctivého jednání.
- *Právo na rodinný život*: podporujeme pěstounské rodiny v jejich fungování, pomáháme řešit problémy, které se v rodině vyskytnou. Pokud nastane situace, kdy rodinné prostředí přestane být fungující a podporující zdravý vývoj dítěte, hledáme pro dítě nejvhodnější alternativní řešení. V případě možného kontaktu dítěte s biologickou rodinou tento kontakt, je-li v zájmu dítěte, podporujeme a vytváříme bezpečné prostředí pro jeho realizaci. V rámci SOS Přístav nabízíme pěstounským rodinám možnost pronájmu rodinného domu v areálu SOS dětské vesničky, čímž rodině vytváříme vhodné prostředí pro život.
- *Právo dítěte znát své rodiče*: podporujeme osoby pečující a osoby v evidenci v jejich povinnosti udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit kontakt rodičů s dítětem, pokud není na základě soudního rozhodnutí stanoveno jinak.

- Dodržujeme *právo na rovnocenný přístup* bez ohledu na pohlaví, barvu pleti, etnickou, politickou a náboženskou příslušnost, majetkové poměry nebo sociální původ osob pečujících a osob v evidenci či dětí.
- Každý má *právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života*: zaměstnanec vystupuje profesionálně a zároveň se snaží empaticky a citlivě řešit situace, ve kterých se osoby pečující, osoby v evidenci a děti nacházejí. Zaměstnanci znají své kompetence, pracují pod pravidelnou supervizí.
- Každý má *právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě*: všechny osoby pečující a osoby v evidenci jsou při podpisu dohody o výkonu pěstounské péče seznámeny s informací o zpracování osobních údajů souvisejících s poskytováním sociálně-právní ochrany. Přístup k osobním údajům a informacím o klientech mají pouze oprávnění zaměstnanci, kteří mají povinnost zachovávat mlčenlivost a řídit se etickým kodexem organizace.
- *Právo na informace*: klienti mají právo nahlížet do své spisové dokumentace, která je o nich vedena a pořizovat si z ní kopie. Klienti jsou seznamováni se zprávami, které minimálně jednou za šest měsíců zasíláme na příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), a mají možnost se k nim vyjádřit.

SOS dětské vesničky, z.s. dbají na předcházení porušování základních práv a svobod. V případě, že se zaměstnanec dopustí porušování základních práv a svobod, jedná v rozporu s pracovním a organizačním řádem (viz příloha). Svým chováním porušuje povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci, tudíž je tento akt sankcionován jako porušení pracovní povinnosti. Jednotlivé sankce nalezneme v pracovním řádu. Všechny výše uvedené postupy jsou konány v souladu s příslušnou legislativou dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce a zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti.

Pravidla pro předcházení porušování základních práv a svobod jsou následující:

- Při přijímání nových zaměstnanců jsou jedním z kritérií přijetí znalosti základních práv a svobod.
- V rámci orientačního programu se nově přijatí zaměstnanci zaměřují mimo jiné na oblast ochrany práv a svobod. Jsou seznamováni s veškerými směrnici a relevantními dokumenty.
- V rámci dalšího vzdělávání mají zaměstnanci možnost průběžně doplňovat své znalosti v oblasti základních práv a svobod.

- Dokumenty týkající se ochrany práv a svobod jsou zaměstnancům přístupné v tištěné (v kancelářích pracovníků SOS Přístav) a elektronické podobě (Sharepoint).
- O tématu ochrany základních práv a svobod mají zaměstnanci možnost diskutovat na pravidelných supervizních setkáních.
- Zaměstnanci mají povinnost seznámit se s problematikou týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí a načerpat potřebné znalosti a dovednosti minimálně prostřednictvím četby odborné literatury. Podrobněji ve směrnici Systém ochrany dětí v SOS DV.

Všechny případy porušení základních lidských práv a svobod je nezbytné posuzovat v kontextu konkrétního případu, u něhož k porušení došlo. Je nutné objektivně posoudit okolnosti vzniku porušení a dopady, které porušení základních lidských práv a svobod mělo pro plnění pracovních povinností. Zejména je potřeba při posuzování přihlídnout k:

- formě a závažnosti zavinění zaměstnance (úmysl nebo nedbalost),
- dosavadnímu postoji zaměstnance k plnění pracovních úkolů,
- postavení zaměstnance,
- způsobu a intenzitě porušení konkrétních povinností zaměstnance,
- okolnosti, za nichž k porušení došlo,
- motivu jednání,
- důsledkům porušení povinnosti,
- výši způsobené škody,
- závažností jiné újmy.

Pravidla postupu při porušování práv osob pečujících/osob v evidenci a jim svěřených dětí:

Postupy při porušení práv osob pečujících/osob v evidenci a jim svěřených dětí ze strany pracovníka jsou odvislé:

A) *od stížností* (písemných, ústních, anonymních) podaných od klienta, které budou shledány přímým nadřízeným jako ne/oprávněné (viz standard č. 14).

B) *od ostatních pracovníků SOS dětských vesniček, z.s. či dalších osob* (např. pracovníků z jiných organizací).

Dle charakteru pochybení může být jako náprava zvolena i např. potřeba dalšího vzdělávání pro zaměstnance v oblasti ochrany osobních údajů a práv klientů, využití supervize nebo intervize, ústní nebo písemné napomenutí či snížení odměn. Při závažném, příp. opakovaném pochybení pracovníka může dojít k rozvázání pracovního poměru dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Pracovník, který se prokazatelně dopustil porušení práva klienta (včetně práv dětí), se uživateli vždy osobně omluví. Klientovi se také omluví přímý nadřízený dotyčného pracovníka jménem celé organizace. S pracovníkem, který se takového jednání dopustil, pak nadřízený sestaví potřebné kroky, které znemožní či výrazně omezí takové jednání v budoucnu (nastavení plánu vzdělávání, supervize apod.).

Další informace jsou k nalezení v pracovním a organizačním řádu (viz příloha).

Pravidla postupu při porušování práv svěřených dětí ze strany osob pečujících/osob v evidenci:

Vznikne-li podezření na nevhodné chování osob pečujících či osob v evidenci vůči svěřenému dítěti, zaměstnanci dění v rodině intenzivně monitorují, pracují s rodinou, častěji ji navštěvují, případně zapojují psychologa. Následně doprovázející pracovníci informují příslušný OSPOD. Všichni zaměstnanci se také řídí svou zákonnou oznamovací povinností.

Role dětí při řešení jejich potřeb a práv je pro nás klíčová, neboť dítě má právo podílet se na rozhodování o svém životě a mělo by být vedeno k zodpovědnosti za svůj život. Prostor pro komunikaci s dítětem máme například při pravidelných návštěvách v rodině, kdy máme možnost hovořit s dítětem o samotě, zjišťovat jeho názory, přání a tužby, případně v kanceláři pracovníků SOS Přístav či na jiném vhodném místě, které může být dítěti bezpečným prostředím. Dítě je informováno, je mu nasloucháno a je bráno vážně. Zajímá nás názor dítěte, hovoříme s ním s ohledem na jeho věk,

zralost a schopnosti. Umožňujeme dětem jejich názor vyjádřit a získat tak schopnosti důležité pro život, jako jsou komunikační dovednosti, spolupráce s druhými a umění řešit problémy. Povzbuzujeme děti, aby přebíraly vlastní zodpovědnost a respektovaly práva druhých. Děti jsou zmocněny k aktivní účasti na rozhodování, která se přímo týkají jejich života a jsou vedeny k tomu, aby jednou převzaly vedoucí roli ve vlastním rozvoji. Děti se účastní svého individuálního plánování s ohledem k věku a mentálním schopnostem.

b) Pověřená osoba dbá na ochranu dítěte před zneužíváním, zanedbáváním a týráním. Má písemně stanovený postup pro předcházení těmto situacím a písemně stanoven postup při zjištění takového jednání (jak ze strany rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, tak zaměstnance pověřené osoby).

SOS dětské vesničky, z.s. dbají na ochranu dětí před zneužíváním, zanedbáváním a týráním. Písemný postup pro řešení těchto situací je uveden ve „Směrnici k postupům na ochranu dětí“. Pracovníci organizace jsou minimálně jednou ročně školeni v postupech, jak předcházet, rozpoznat a řešit syndrom CAN u dětí.

Každý, kdo se dozví o tom, že byl na dítěti spáchán čin, který by mohl být považován za trestný, nebo že se na dítěti někdo takových činů dopouští, má povinnost tuto skutečnost bezodkladně oznámit orgánu Policie ČR nebo státnímu zastupitelství, anebo jinak překazít spáchání trestného činu. Pokud tuto oznamovací povinnost nesplní, může být trestně stíhán a postižen za trestný čin nepřekazení trestného činu nebo neoznámení trestného činu.

V případě, kdy kterýkoliv pracovník organizace zjistí skutečnosti o jakémkoliv nevhodném chování k dětem, kdy není jisté, zda se jedná o trestnou činnost, upozorní na tuto skutečnost doprovázejícího pracovníka rodiny, který tuto informaci zapíše do spisové dokumentace pěstounské rodiny a dále bezodkladně řeší vzniklou situaci s příslušným OSPOD. Následně, dle dohody s příslušným OSPOD, bude stanoven další postup práce s pěstounskou rodinou. Ten může mít formu např. intenzivnější spolupráce, častějších návštěv v rodině nebo psychologické podpory. Oznámení na OSPOD může podat kterákoliv fyzická osoba v jakékoliv formě – osobně, písemně, telefonicky či e-mailem.

Přílohy:

Směrnice Systém ochrany dětí v SOS DV

Pracovní a organizační řád

Etický kodex

Informace o zpracování osobních údajů

Zpracovala:	Mgr. Michaela Hejníková
Aktualizovala:	Mgr. Slaná, DiS.
Schválil:	Mgr. Cyril Maliňák
První vypracování:	24. 4. 2015
Aktualizace:	22. 1. 2016, 21. 7. 2017, 17. 1. 2018, 19. 3. 2018, 2. 4. 2019, 3. 6. 2020, 4. 3. 2021, 7.10.2021